

2. Воронова Л.К. Общие принципы финансового права и его институтов / Л.К. Воронова // Принципы финансового права : материалы междунар. науч.-практ. конф. Харьков, 19-20 апр. 2012 г. / редкол.: В. Я. Таций, Ю. П. Битяк, Л. К. Воронова и др. – Харьков : Право, 2012. – 320 с.
3. Крохина Ю.А. Финансовое право: Учебник для вузов. М., 2007. – 688 с.
4. Кучеров И.И. Теория налогов и сборов (Правовые аспекты) : Монография. – М.: ЗАО «ЮрИнфоР», 2009. – 473 с. Основные начала финансовой науки : Учение о гос. доходах / И.И. Янжул Санкт-Петербург: тип. И. Стасюлевича, 1895.
5. Лопатникова Е.А. Реализация принципов налогового права / Е.А. Лопатникова; под ред. д.ю.н. И.И. Кучерова. – М.: ИД «Юриспруденция», 2012. – 160 с.
6. Налоги и налоговое право / Под ред. А.В. Брызгалина. М., 1997. – 600 с.
7. Недбайло П.Е. Объективное и субъективное в праве (К итогам дискуссии) // Правоведение. 1974. – № 1.
8. Основоположні принципи права (змістова характеристика) [Текст] : монографія / С. П. Погребняк; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х. : Право, 2008. – 240 с.
9. Петти У. Трактат о налогах и сборах. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://web.archive.org/web/20080626220517/http://13-msk.boom.ru/ID_16_42_39.htm
10. Покачалова Е.В. Публичный долг в Российской Федерации: вопросы теории финансового права / Под ред. Н.И. Химичевой. Саратов, 2007. – 293 с.
11. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогообложения. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ek-lit.narod.ru/ric008.htm>
12. Смирнов Д.А. Принципы российского налогового права: понятие, формирование, реализация: Монография / Под ред. Н.И. Химичевой. М.: Юрлитинформ, 2011. – 248 с.
13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Econom/smit/05.php>
14. Теорія фінансів. Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12041005/fiansi/podatkov_i_printsipi_dz_hozefa_stiglitsa#773
15. Тургенев Н. Опыт теории налогов / Санкт-Петербург : тип. Н. Греча, 1818. – 371 с.
16. Увайсаев Б.З. Принципы налогового права в системе принципов российского права: Теоретико-правовое исследование: автореф. дис. ... на соиск. уч. степ. к.ю.н. – Ростов н/Д, 2005.
17. Финансы и налоги: очерки теории и политики. – М.: «Статут» (в серии «Золотые страницы финансового права России»), 2004. – 618 с.
18. Худяков А.И. Основы теории финансового права. Алматы, 1995. – 427 с.
19. Янжул И. И. Основные начала финансовой науки. – М., 1904.

УДК 342.9:316.776

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Біленська Д. О.,

асистент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Анотація: У статті висвітлені проблеми і етапи створення адміністративно-правових підстав інформаційних відносин в Україні. Здійснюється аналіз нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання інформаційних відносин, тобто розвитку інформаційного суспільства.

Ключові слова: адміністративно-правові засади регулювання інформаційних відносин, інформатизація, інформаційне суспільство.

Анотация: В статье освещены проблемы и этапы создания административно-правовых оснований информационных отношений в Украине. Осуществляется анализ нормативно-правовой базы административно-правового регулирования информационных отношений, то есть развития информационного общества.

Ключевые слова: Административно-правовые основы регулирования информационных отношений, информатизация, информационное общество.

Annotation: The article highlights the challenges and stages of development of administrative and legal basis of information relations in Ukraine. It carried out an analysis of the legal framework of administrative and legal regulation of information relations, that is, the development of the information society.

Key words: administrative-legal bases of regulation of information relations, information, information society.

Інформаційні відносини, що регулюються адміністративним правом, характеризуються значним динамізмом і нестабільністю правової регламентації. Забезпечуючи різноманітні суспільні процеси, окремі групи цих відносин з часом втрачають свою актуальність та зазнають кардинальних змін. Як приклад можна назвати відносини у сфері надання адміністративних послуг, електронного урядування

та електронної демократії. Таким чином, постійно змінюючись і коригуючись, система публічних потреб в інформаційній сфері спричинила до змін і коригування адміністративно-правові норми. Це породжує нові або оновлені суспільні відносини у владно-управлінській сфері – інформаційні відносини, які мають специфічні ознаки та властивості.

«Модернізація» правового масиву адміністративного права – це постійний, майже безперервний процес. Те саме характерно і для його

відносин, практика здійснення яких змушує до продовження нормотворчості у сфері владно-управлінської діяльності [4, с. 47].

Адміністративно-правове регулювання інформаційних відносин здійснюється з певною і цілком конкретною юридичною і соціальною метою. Спільні юридичні цілі правового регулювання зводяться до створення в суспільстві стабільного правового порядку, а також органів, інститутів та установ, здатних забезпечити захист і охорону від порушень тих прав, свобод і законних інтересів громадян та інших осіб, які закріплені чинними нормами адміністративного права. Спільні соціальні цілі адміністративно-правового регулювання спрямовані на досягнення соціально корисних результатів і, насамперед, на створення необхідних умов для прогресивного розвитку суспільства.

Створення правових засад інформаційних відносин можна умовно розділити на кілька етапів. На першому (1991–1994 роки) були сформовані основи у сфері інформатизації. Другий етап (1994–1998 роки) характеризувався зміною пріоритетів від інформатизації до вироблення інформаційної політики. Третій етап, що триває і донині, – етап формування політики у сфері побудови інформаційного суспільства.

Основні завдання, шляхи розв'язання проблем, завдання та функції органів влади, механізми взаємодії їх між собою та суспільством, громадянами та бізнесом, а також концептуальні засади державної політики у сфері інформатизації, розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування визначено у низці таких законодавчих актів як: Конституція України, Закони України «Про основні засади розбудови інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [9], «Про інформацію» [8], «Про Національну програму інформатизації», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про адміністративні послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронний документ та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис». Необхідно також виділити міжнародні правові акти, що підштовхнули до прийняття законів. Йдеться про Декларацію принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті» від 12.12.2003 р., Директиву 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європи «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року, Директиву 97/66/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європи «Стосовно обробки персональних даних і захисту права на невтручання в особисте життя в телекомунікаційному секторі», Конвенцію про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру від 28 січня 1981 року, Окінавську хартію глобального інформаційного суспільства від 22.07.2000 р. та ін.

Автор наголошує, що й досі залишається цілий комплекс невіршених проблем нормативно-правового, організаційно-технічного та ресурсного забезпечення розбудови інформаційного суспільства. Сфера інформатизації та інформаційного суспільства нажаль розвивається досить повільно, не системно,

що призводить до незбалансованості стану вітчизняного інформаційного суспільства та втраті позицій України в світових рейтингах.

Головною причиною такого стану справ є невизначеність правових засад та організаційно-технічних рішень щодо забезпечення впровадження електронного урядування, відсутність єдиного підходу до застосування інструментів і механізмів організації та координації діяльності державних органів у сфері інформатизації. Слід зазначити, що розвиток електронного урядування в Україні здійснюється на основі різних форм державного управління, які неузгоджені між собою за принципами, пріоритетами, завданнями, суб'єктами, об'єктами, процедурами, термінами та ресурсами, значною мірою дублюють один одного, а іноді і суперечать один одному. Наприклад, державне управління Національною програмою інформатизації було запроваджено у 1998 році шляхом прийняття трьох законів України і низки підзаконних актів, які регламентують процеси формування та виконання програм та проектів інформатизації на різних рівнях державного управління. В цих документах організаційно-правові засади Національної програми інформатизації виписано достатньо конкретно та детально, передбачено широку участь громадськості, експертів та бізнесу в обговоренні пріоритетних напрямів державної політики у сфері інформатизації, а саме їх участь у Науково-технічній раді Національної програми інформатизації та в Консультативній раді з питань інформатизації при Верховній Раді України.

Більш, ніж 15-річний досвід реалізації зазначених правових засад демонструє їх низьку ефективність. Так, в останні роки посилюються негативні тенденції щодо зниження рівня координованості сфери інформатизації як внаслідок посилення конкуренції між різними центральними органами виконавчої влади за вплив на неї, так і внаслідок розпорощення її складових між ними. Крім того, за розвиток окремих складових інформаційної інфраструктури електронного урядування (електронного цифрового підпису, електронного документообігу, електронних адміністративних послуг, електронних інформаційних ресурсів та їх захист тощо), відповідають різні центральні органи виконавчої влади, дії яких неузгоджені між собою та базуються в основному на відомчому підході.

Важливим кроком у врегулюванні відносин щодо забезпечення збереження та захисту інформації у сфері міграції стала Концепція створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами [2], схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2012 р. № 870-р, яка визначає шляхи та етапи створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами, застосування якої спрямоване на автоматизацію діяльності ДМС і приведення з урахуванням кращого досвіду Європейського Союзу системи державного управління міграційними процесами у відповідність із стандартами Європейського Союзу. Визначення підходів до формування та створення інформаційно-аналітичної системи, яка дає можливість автоматизувати процеси діяльності ДМС, здійснювати обмін інформацією з іншими органами

державної влади з метою забезпечення реалізації ними державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших категорій мігрантів, а також сприятиме удосконаленню системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини.

Положення про автоматизовану інформаційно-аналітичну систему ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я державної форми власності затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.11.2012 року № 933 визначає механізм функціонування автоматизованої інформаційно-аналітичної системи, створеної для забезпечення моніторингу медико-технічних ресурсів та їх технічного стану у закладах охорони здоров'я, а також виявлення потреб закладів у цих ресурсах.

Важливим етапом у врегулюванні відносин у сфері захисту персональних даних стала ратифікація Україною у 2010 році Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та трансграничних потоків даних». Метою Конвенції є забезпечення на території країни для кожної особи, незалежно від її громадянства або місця проживання, дотримання її прав й основоположних свобод, зокрема її права на недоторканість приватного життя, у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, що її стосуються. Вводиться до суб'єктів системи персональних даних Уповноважений Верховної Ради України з прав людини у сфері захисту персональних даних, а також визначаються його повноваження у сфері захисту персональних даних.

З метою реалізації положень зазначеної Конвенції свого часу було прийнято Закон України «Про захист персональних даних» [6], який деталізував засади регулювання правових відносин, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. В законі закріплено терміни, зокрема – «володілець персональних даних» і «розпорядник персональних даних», «згода суб'єкта персональних даних», «обробка персональних даних», «картотека», «одержувач» тощо.

На вимогу положень названого закону модернізовано також підзаконну законодавчу базу регулювання відносин у цій сфері. Так, Наказом Міністерства юстиції України від 22.07.2013 р. № 1466/5 внесено зміни до деяких наказів Міністерства юстиції України щодо удосконалення правового регулювання у сфері захисту персональних даних, зокрема – Типового порядку обробки персональних даних у базах персональних даних, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 30 грудня 2011 року № 3659/5, а також до наказу Міністерства юстиції України від 08 липня 2011 року № 1824/5 «Про затвердження форм заяв про реєстрацію бази персональних даних та про внесення змін до відомостей Державного реєстру баз

персональних даних і порядку їх подання».

З метою модернізації окремих сфер діяльності: освіти, науки, культури, охорони здоров'я, інформаційної безпеки та активізації участі громадян у формуванні та реалізації управління державою прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 березня 2013 р. № 168-р для забезпечення стабільно високого рівня усвідомленої підтримки населенням України євроінтеграційного курсу, як одного з пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави, реформ, які проводяться та проводитимуться владою з метою підготовки України до майбутнього членства в ЄС пропонує зокрема орієнтуватися на використання сучасних методів донесення інформації (Інтернет-конференції, чати, ток-шоу, телевікторини, електронні видання, брендинг), у тому числі з використанням новітніх технологій була схвалена Концепція реалізації державної політики у сфері інформування та налагодження комунікації з громадськістю з актуальних питань європейської інтеграції України на період до 2017 року.

Пріоритетом економічного розвитку України визначено стимулювання розвитку індустрії програмної продукції, випуск високотехнологічної продукції.

Державна політика щодо розвитку електронного урядування у 2012-2013 рр. у першу чергу була спрямована на подальше реформування системи державного управління, перехід до моделі держави, орієнтованої на обслуговування потреб громадян шляхом запровадження правового регулювання: 1) сучасних систем електронної взаємодії, 2) надання адміністративних послуг в електронній формі, 3) електронного документа та електронного підпису; 4) формування та використання державних електронних ресурсів тощо.

Концепція створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів [3], затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2012 р. № 634-р, визначила в якості проблеми, яка потребує розв'язання – те, що єдина інфраструктура міжвідомчої інформаційної взаємодії державних органів та суб'єктів господарювання із застосуванням інформаційних технологій не створена, при цьому Єдиний веб-портал органів виконавчої влади, який повинен бути основою інтегрованої системи «Електронний Уряд», виконує переважно презентаційну та інформаційну функції. Головною причиною такого стану справ є невизначеність правових засад та організаційно-технічних рішень щодо забезпечення впровадження електронного урядування, відсутність єдиного підходу до застосування інструментів і механізмів організації та координації діяльності державних органів у сфері інформатизації.

Визначено, що впровадження інформаційних технологій, рівень якого є незначним, у більшості випадків не має системного характеру. Державними органами проводиться робота з опрацювання документів переважно у паперовому вигляді, що значно ускладнює оперативне вжиття заходів для вирішення проблемних питань, своєчасне надання адміністративних послуг та довідкової інформації з питань діяльності державних органів. Основними

причинами виникнення проблеми є: 1) використання державними органами подібної інформації, що міститься в різних базах даних і не пов'язана між собою; 2) відсутність ідентифікаторів, які пов'язують інформаційні об'єкти в різних базах даних; 3) використання електронних інформаційних систем та баз даних державних органів, взаємодія яких з ресурсами інших державних органів не була передбачена під час їх проектування; 4) відсутність системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, впровадження та функціонування якої забезпечує створення, використання, обмін та збереження інформації, що належить державі, відповідно до запитів і повноважень державних органів.

Метою Концепції визначено формування підходів до створення, впровадження та функціонування системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, що забезпечує передачу необхідних даних за запитом в автоматичному режимі, оновлення первинних даних у разі їх зміни, пошук та узагальнення необхідної інформації під час взаємодії державних органів. Прийнято План заходів щодо реалізації цієї Концепції, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 517-р. Також прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють питання електронної взаємодії, зокрема: Постанова КМУ від 24 лютого 2003 р. № 208 «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»; Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346 «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (платіжні електронні сервіси); Закон України від 9 січня 2007 р. № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. № 2250-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2011 р. № 1014-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні»; Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI «Про адміністративні послуги»; Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 57 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру адміністративних послуг»; Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг»; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні», а також нормативними документами міністерств та відомств, зокрема: Наказ Державної податкової адміністрації України від 11 лютого 2011 р. № 85 «Про запровадження електронного сервісу для платників податків – юридичних осіб»; Постанова Пенсійного фонду України від 7 вересня 2012 р. № 16-1 «Про затвердження Порядку надання органами Пенсійного фонду України послуг в електронному вигляді».

Базовим документом, що регулює діяльність у сфері надання адміністративних послуг є Закон України «Про адміністративні послуги» (від 6 вересня 2012 року № 5203-VI), який визначає

правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг.

На виконання зазначеного Закону України органами державної влади розпочато формування законодавчої бази з надання адміністративних послуг, зокрема – в електронній формі. Прийнято близько десяти нормативних актів, що регулюють питання ведення Реєстру адміністративних послуг [10], Єдиного державного порталу адміністративних послуг [7], діяльності центрів надання адміністративних послуг тощо.

Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 встановлює механізм ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг, що ведеться з метою забезпечення доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням Інтернету і є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг. Визначається зміст інформаційної взаємодії суб'єктів надання адміністративних послуг. Портал забезпечує: 1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги, суб'єктів надання адміністративних послуг та центри надання адміністративних послуг; 2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг; 3) можливість подання суб'єктами звернення заяв за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку; 4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їх заяв; 5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг; 6) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

Порядок надання органами Пенсійного фонду України послуг в електронному вигляді, затверджений Постановою правління Пенсійного фонду України від 07.09.2012 р. № 16-1 визначає механізм надання територіальними органами Пенсійного фонду України послуг в електронному вигляді, заснований на технологіях віддаленого доступу (веб-технологіях) та автоматизованої передачі і обробки інформації.

Таким чином, можна говорити про суттєву модернізацію адміністративно-правових засад регулювання інформаційних відносин, зокрема, щодо формування та реалізації національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, що дозволяє реалізовувати значну кількість завдань подальшого соціально-економічного та політичного розвитку України, гармонійного входження до світового інформаційного співтовариства.

З метою врегулювання відносин в інформаційній сфері науковцями вже неодноразово робилися спроби сформулювати відповідні правила поведінки загального характеру та відобразити їх у нормативно-правовому акті – Інформаційному кодексі України. Протягом тривалого часу тривали численні дискусії науковців про необхідність розроблення та ухвалення зазначеного нормативного акту, і про те, яким він має бути. Найбільшого поширення при цьому набули три

підходи.

Перший підхід був запропонований і розроблявся Державним комітетом телебачення і радіомовлення України. Він полягав у тому, що в основу Інформаційного кодексу мали бути покладені Концепція державної інформаційної політики, а також змінений відповідно до сучасних вимог суспільного розвитку Закон України «Про інформацію». Проте Проект Закону про Концепцію державної інформаційної політики у другому читанні був знятий з розгляду [11].

З огляду на те, що впродовж останніх років зазнали фіаско всі спроби ухвалити Концепцію державної інформаційної політики, такий підхід вбачається недоцільним.

Другий підхід було розроблено групою фахівців Інституту держави і права ім. В. Корецького. На їхню думку, Інформаційний кодекс має складатися з чотирьох частин: 1) базової (загальної), яка б містила системоутворювальні норми, що регулюють базові відносини у сфері інформації та інформатизації; 2) галузевої, яка має регулювати інформаційні відносини в окремих сферах життя особи, держави, суспільства; 3) частини, яка б містила видові норми і регулювала інформаційні відносини суб'єктів у сфері створення, пошуку, одержання, використання, зберігання та поширення окремих видів (категорій) інформаційної продукції або в окремих складниках інформаційного процесу; 4) частини, присвяченої спеціальним нормам, яка б регулювала відносини створення і використання інформаційних технологій і телекомунікаційних систем [5].

Третій підхід було запропоновано Урядовою комісією з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади у проєкті «Концепції реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин» [1]. Цей підхід передбачав систематизацію інформаційного законодавства в три етапи: 1) інкорпорація законодавства – визначення ієрархічної системи та структури інформаційного законодавства на рівні правової доктрини; 2) виокремлення у системі законодавства інформаційної галузі та закріплення її у Зводі законів України як розділу «Інформаційне законодавство»; 3) кодифікація – розроблення й ухвалення Верховною Радою України такого нормативного акта, як Кодекс України про інформацію.

При цьому систематизацію інформаційного законодавства, на думку розробників, слід було здійснювати за допомогою методу агрегування. Удосконалення окремих правових норм чи створення нових міжгалузевих правових інститутів мало не порушувати цілісність та призначення інформаційного законодавства, а поліпшувати його дієвість загалом.

Проте, незважаючи на різні підходи, правознавці вважають, що такий Кодекс має об'єднати механізми регулювання провідних суспільних відносин, об'єктом яких є інформація, незалежно від форми, способу, засобу чи технології її вияву, а також має чітко визначити об'єкт, предмети інформаційного права, суб'єкти інформаційних правовідносин, правовий режим доступу до інформації, передбачити механізми забезпечення інформаційного суверенітету

України та забезпечення інформаційної безпеки громадян, суспільства і держави як складників національної безпеки України.

Відповідно, розроблення та ухвалення Інформаційного кодексу України дозволить упорядкувати значний масив інформаційних відносин в Україні в межах чіткої ієрархії законів і єдиної системи правових норм і понять [5].

Не зважаючи на численні поразки у опрацюванні Інформаційного кодексу України та Концепції державної інформаційної політики за останні роки проведено суттєву модернізацію законодавчої бази з формування та реалізації національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, що дозволяє реалізувати значну кількість завдань подальшого соціально-економічного та політичного розвитку України, гармонійного входження до світового інформаційного співтовариства.

Нормативні положення законодавства, які дуже часто коригуються, виявляються ще більш суперечливими, розмитими і неузгодженими з реальними потребами розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, ніж правові норми, які діяли раніше. Деякі загальноекономічні і суспільно значущі правові акти розробляються і приймаються без урахування специфіки ІТ-діяльності. Це не тільки негативно впливає на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування, але й породжує необхідність створення значного масиву відомчих (таких, що роз'яснюють, уточнюють тощо), недостатньо узгоджених між собою документів. У багатьох соціально-економічних і загальногромадянських нормативних документах інформатизаційний блок просто відсутній. Це відноситься навіть до тих правових актів, які безпосередньо впливають на розвиток інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування. Для вітчизняного законодавства характерний значний розрив у часі між ухваленням нормативно-правових актів і подальшою розробкою конкретних нормативів, процедур, механізмів їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndcpi.org.ua/jurnal/16_12.htm.
2. Концепція створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами / Офіційний вісник України. – 2012. – № 85. – С. 272. – Ст. 3469.
3. Концепція створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів // Офіційний вісник України. – 2012. – № 67. – С. 66. – Ст. 2753.
4. Курінний С.В. Предмет і об'єкт адміністративного права України: характеристика категорій в умовах системного реформування : дис. докт. юрид. наук : 12.00.07 / Курінний Євген Володимирович. – К., 2004. – 428 с.
5. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання : аналіт. доп. / В. К. Конач. – К. : НІСД, 2014. – 76 с. – (Сер. «Інформаційні стратегії», вип. 2). – С. 20-21.
6. Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних»: Закон України // Офіційний вісник

України. – 2012. – № 97. – С. 15. – Ст. 3899.

7. Про єдиний державний портал адміністративних послуг // Офіційний вісник України. – 2013. – № 4. – С. 9. – Ст. 109.

8. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р., № 2657-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

9. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від

9 січ. 2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

10. Про реєстр адміністративних послуг // Офіційний вісник України. – 2013. – № 9. – С. 43. – Ст. 339.

11. Проект Закону про Концепцію державної інформаційної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://w1.l.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7251&skl=7

УДК 343.985

СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ В ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ФОНДІВ

Гейко К. Г.,

здобувач кафедри кримінального процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ

Анотація: У статті наведені типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування злочинів у сфері функціонування державних цільових фондів. Підкреслена значимість матеріалів ревізій (перевірок), проведених державними контролюючими органами, для визначення тактичних завдань, що вирішуються під час досудового розслідування.

Ключові слова: злочини у сфері функціонування державних цільових фондів, початковий етап розслідування, типова слідча ситуація, документальна ревізія.

Аннотация: В статье приведены типичные следственные ситуации первоначального этапа расследования преступлений в сфере функционирования государственных целевых фондов. Подчеркнуто значение материалов ревизий (проверок), проведенных государственными контролирующими органами, для определения тактических задач, решаемых во время досудебного расследования.

Ключевые слова: преступления в сфере функционирования государственных целевых фондов, начальный этап расследования, типичная следственная ситуация, документальная ревизия.

Annotation: In the article the typical investigative situations initial phase of investigation of crimes in the functioning of state funds. Underlined the importance of revisions material (checkup) organized by state supervisory authorities to determine tactical tasks undertaken during the preliminary investigation.

Key words: crimes in the operation state funds, initial phase of investigation, typical investigative situation, documentary revision.

Злочини, що вчиняються у сфері функціонування державних цільових фондів (Пенсійний фонд; Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фонд соціального страхування на випадок безробіття; Фонд соціального страхування від нещасних випадків; Фонд захисту інвалідів та ін.), є різновидом економічних злочинів. У названих фондах акумулюються значні кошти, які формуються в результаті відокремлення із державного бюджету окремих видатків, або формуються з обов'язкових відрахувань (платежів), які є власністю держави. Витрати з фондів повинні здійснюватися лише на певні потреби, які передбачені законом. Саме ці кошти притягають увагу недобросовісних підприємців і корумпованих чиновників. Для цих злочинів характерним є заволодіння державними коштами з використанням підприємств, укладання певних господарських договорів, використання положень законодавства і документообігу, спеціального саме для діяльності певних фондів. Наприклад, службовими особами підприємства «Центр соціально-трудової реабілітації інвалідів в Чернівецькій області» були подані документи, які містили недостовірні відомості щодо кількості працюючих на підприємстві інвалідів та звіт про фінансово-господарську діяльність підприємства.

Фактично дане підприємство такої діяльності не здійснювало і на підприємстві інваліди взагалі не працювали. На підставі представлених фіктивних документів службові особи даного підприємства отримали 181 тис. грн. безповоротної фінансової допомоги. Окрім того, на підставі фіктивних документів було отримано 2 млн. 195 тис. грн. на переоснащення вказаного підприємства. По зібраних матеріалах прокуратурою Вижицького району Чернівецької області було порушено кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених ч. 2 ст. 364, ч. 2 ст. 366 та ч. 2 ст. 222 КК України.

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень щодо злочинів, які вчиняються у сфері функціонування державних цільових фондів, дає підстави для висновку, що ці злочини є неявними і для виявлення їх слідів (ознак) і відкриття кримінального провадження потрібні спеціальні прийоми і методи економічного та правового дослідження. Це стосується, перш за все, аналізу та оцінки показників господарської діяльності підприємств, діяльність яких пов'язана з державними цільовими фондами, та аналізу діяльності самих фондів. Іншими словами, йдеться про визначення типових слідчих ситуацій, з яких починається досудове розслідування.

Потрібно зазначити, що проблематика типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування економічних злочинів досить ретельно досліджувалася вітчизняними вченими-